(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 42. 17. жовтня 1943 Рік І.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
Піврічно „ „ 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

„Ця війна закінчиться великою німецькою перемогою"

Дня 6. жовтня відбувся з'їзд керівних діячів німецької націонал-соціялістичної партії, на якому промовляли міністер Шпеер і Гімлер, генерал-фельдмаршал летунства Мільх, головний командант німецької фльоти великий адмірал, Деніц, керівник фронту праці, д-р Лей і шеф штабу націонал-соціялістичних штурмових відділів, Шепман. Учасники з'їзду поїхали на запросини Фюрера до Головної Кватири, де Фюрер представив зібраним у подробицях дотепершній хід воєнних подій і теперішню військову та політичну ситуацію. У з'ясуванні теперішньої ситуації Фюрер підкреслив всі ті сили, що їх мобілізація дає ґарантію перемоги Німеччини. Фюрер закінчив свою промову такими словами:

„Німеччина всюди битиме ворога й не спочине до того часу, поки осягне свою ціль. Ця ціль закінчиться великою німецькою перемогою".

„НІМЕЧЧИНА ГОТОВА ВСЕ ЗРОБИТИ".

Передаємо деякі подробиці з промов, що їх виголосили на засіданні з'їзду керівних діячів націонал-соціялістичної партії, чільні представники німецької влади, партії, армії й фльоти.

Міністер збросння й воєнної продукції Шпеер і кількох його найвизначніших співробітників з'ясували стан зброєння та всіх заходів, що їх вжито для посилення продукції. Ціллю тих заходів в першу чергу ґарантія кращої якости німецької зброї в порівнянні з виробами аліянтського й совітського зброєвого промислу. Вищість якости — сказав мін. Шпеер — мусить бути доповнена зростом масової продукції. Теперішні резерви використовується для перекидання промислу на зброєву продукцію та на добування максимальних користей із праці. Перемогу Німеччини можна запевнити лише найрішучішими постановами. Німеччина готова все зробити й все дати, що лиш може.

ЛЕТУНСТВО З ДОВІР'ЯМ ДИВИТЬСЯ В МАЙБУТНІСТЬ

Генерал-фельдмаршал Мільх накреслив цікаві подробиці програми, як підвищити продукцію німецького летунства. Він з'ясував при тому образ розвитку нових зразків бомбовиків і ловецьких літаків, звертаючи при тому увагу на вимоги діяння вночі. Він згадав подрібно технічні висліди в царині летунської продукції у Німеччині і в країнах по ворожому боці. Фельдмаршал Мільх підкреслив також, що, з уваги на постійно змінливі моменти у розвитку нових родів зброї, якість продукції літаків має особливе значіння. У минулих роках війни німецькі літаки скинули 35 міліонів бомб, збито 61.000 літаків противника. З того числа 48.268 машин збито у повітряних боях, а 12.794 літаки знищила зенітна артилерія. Німецьке летунство затопило 6 міліонів ворожого корабельного тоннажу, а 12,9 міл. ушкоджено.

Дальше заявив генерал-фельдмаршал, що німецьке летунство енергійно й рішуче розвязує важні сучасні завдання й має всі підстави дивитися з довір'ям в майбутність.

„МОРСЬКА ВІЙНА ПЕРЕВИЩИТЬ СУЧАСНІ МІРИЛА".

Великий адмірал Деніц говорив про акцію німецької воєнної фльоти. Він накреслив стратегію і тактику конвойних боїв на Атлянтику і підкреслив, що боротьба, яку провадять німецькі підводні човни, залишається найбільшою турботою аліянтів, не зважаючи на змінливе щастя, залежне від нових технічних здобутків. Діяльність підводних човнів може стати на далеку мету вирішним воєнним чинником. Німецька наука триматиме надалі свою руку на гортанці аліянтів. Боротьба завзята і тому треба її вести поволі та з великою натугою. Німецькі підводні човни будуть викликувати до боротьби та вплутувати в морську війну аліянтську мореплавбу щораз новими засобами і щораз новими родами зброї. Морська війна перевищить своєю натугою сучасні мірила.

ВИСОКА ВОЄННА МОРАЛЬ НАСЕЛЕННЯ НІМЕЧЧИНИ

Шеф штабу штурмових відділів говорив про свою ділянку праці, а міністер внутрішніх справ, Гімлер, торкнувся цілого ряду питань в обсягу внутрішньої адміністрації німецької держави, при чому підкреслив поставу німців після чотирьох воєнних років і високу воєнну мораль населення Німеччини. Він доповнив свої міркування подробицями про участь у війні військових формацій СС. Керівник фронту праці д-р Лей промовляв про актуальні соціяльні конечності, які виринають із проблем сучасної війни.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Воєнні події минулого тижня вказують, що тепер, мабуть, головне вогнище боїв на Сході пересувається з південної на північну частину фронту. Південно-европейський фронт на Середземному морі не виявив ніяких особливих боєвих дій. В останньому часі наступило зміцнення німецького становища на Еґейському морі, а на балканських просторах з участю козацьких відділів продовжувано винищування комуністичних банд. На Далекосхідньому фронті на Тихому океані зазначилися зміцнені ворожі намагання почати більшу атаку проти Японії.

З політичних подій на першому місці треба згадати нараду ґавляйтерів націонал-соціялістичної партії, їх відвідини в Головній Кватирі Фюрера. Про ті наради пишемо окремо. На недавнім святі обжинків у Берліні державний секретар хліборобства, Баке, заявив, що не тільки Німеччина, але і вся Европа забезпечена харчами аж до нових жнив; тепер же найвизначніші представники німецького державного й військового проводу ще раз зазначили політичну й військову силу Німеччини.

Ворожий табор живе під враженням нарад у Москві, що практично означає змагання Англії та Америки запевнити собі дальшу поміч Москви за всяку можливу ціну.

На Сході

Після великих ворожих утрат на південь і на схід від Запоріжжя, большевицькі наступи втратили на розгоні й переважно перемінилися у місцеві атаки у просторі Запоріжжя-Мелітопіль. Рівночасно бої ішли над середнім Дніпром, в околиці гирла Прип'яти, між Прип'яттю і Дніпром, на південь від Гомеля, на захід від Смоленська й Демидова.

В останніх днях тижня почалися великі й завзяті бої на півночі і на південь від Великих Лук коло Невеля, коло Ільменського озера, над Волховом і на південь від озера Ладоги. Але до найбільших розмірів дійшли вони таки на південь від Великих Лук, де большевики зробили місцевий влім. Німецькі війська зараз перейшли до протинаступів а большевики бажаючи поширити свій влім, почали стягати нові резерви. Так прийшло до великої битви, яка триває вже кілька днів з великим завзяттям, бо обі сторони стягають й кидають у бій нові частини. Обі сторони свідомі значіння тих боїв. Большевики хотіли б пробитися кли-

(Докінч. на 2-ій стор.).

В осінні дні

Кожна пора року вже хочби тільки своєю іншою зовнішньою шатою викликує в людей інший настрій. Осінь зо своїм пожовклим листям завсіди збуджує радше поважний настрій. Щораз коротші й холодніші дні кажуть нам, що зима недалеко. Поспішаючи, кінчають господарі осінні праці в полі й городі, бо й на обійсті багато роботи, треба ж хату й стайні відповідно приспособити на зиму.

Прийшла до нас осінь, як приходила завсіди й іншими роками. Тоді, як кінчалися праці в полі, як завмирала природа, готуючись до зимового сну, по наших селах завсіди оживала культурно-освітня праця. Посилювали свою роботу аматорські драматичні й хорові та самоосвітні гуртки, посилювалося навчання неписьменних, тощо. Наша ідейна молодь і старші господарі не хотіли марнувати часу. Тільки відсталі одиниці тратили час на грі в карти чи на пустих балачках і байдикуванні.

Сьогодні обставини сильно змінилися. Воно й недиво — війна ж! Та ще й до того вже п'ятий рік триває. Сьогодні на селах не так багато молоді, як колись. Тисячі наших братів і сестер на праці в Німеччині. Багато молодих хлопців працює у відділах Будівельної Служби, виконуючи свій обов'язок для добра своєї землі. Багато синів Галицької Землі — в Дивізії. Тому не один аматорський гурток тепер може без своїх найкращих акторів, у хорах може нема найкращих співаків, бо вони мусять тепер працювати там, де цього вимагають тверді вимоги війни.

Правда, треба признати й те, що воєнні часи взагалі не надто пригожі для культурно-освітньої праці. Увага людей мимоволі звертається в сторону фронту і тих політичних дій, що можуть мати вплив на дальший розвиток війни, яка рішатиме про долю народів узагалі і про нашу долю зокрема. Можна зрозуміти й оправдати цей факт, що некорисні для нас вістки тривожать нас. Можна зрозуміти й те, що в таких воєнних обставинах культурно-освітня праця не може буйно розвинутися. Можна це зрозуміти, бо люди — тільки люди, і мають серце не з заліза і нерви не зо сталі. Але знаємо це всі, що в тверду добу треба бути твердим, не піддаватися настроям а всі події зустрічати мужньо. Передусім треба старатися завсіди відділити зерна правди від полови сплетень. Не забуваймо

що скрита ворожа пропаганда діє безупинну, змагаючи до того, щоб поширювати неспокій серед населення, послаблювати його відпорну силу, самоопанування і нормальну працю. Кожна праця створює матеріяльні чи духові вартості, а крім цього люди зайняті працею не мають ні часу ні охоти займатися всякими пустими балачками й сплетнями. Тому в осінні дні, коли менше фізичної праці, треба вільні хвилини присвятити корисній культурно-освітній роботі.

Та й наші робітники в Німеччині, зокрема ті, що працюють там у сільському господарстві, матимуть тепер дещо більше вільного часу. І вони раді б прочитати рідну книжку, вони раді б діставати частіше листи не тільки від своєї рідні, але й від знайомих. Пригадуємо давніший заклик УЦК листуватися з нашими братами в Німеччині. Це повинні ми робити не тільки з нагоди роковин свят, але можливо якнайчастіше. Листи від священика, від учителя, від голови УОТ, тощо, в яких серед вісток з життя рідного села будуть теж слова духової піддержки — будуть справжньою радістю для наших робітників на чужині у сірі осінні і зимові дні.

ОГЛЯД ПОДІЙ

(Докінчення з 1-ої стор.)

ном у напрямі до Балтійського моря, щоб тим способом загрозити німецьким військам на півночі під Петербургом. Такі спроби вони вже робили давніше майже в кожній порі року, але завсіди безуспішно. За 3 місяці літньої офензиви на Сході большевики втратили понад 20.000 повзів і 7.664 літаки.

Закінчення боїв над Кубанню

Побіч тих боїв завзята боротьба ішла також на Кубанському мостовому причілку, який німецькі війська, згідно зі загальним пляном скорочування східного фронту, ступнево опорожнювали. Після залишення міста Тамані боротьба йшла на останній смузі таманського півострову. В тих боях німці знищили ворожі сили, що були висіли на захід від гирла ріки Кубань. Вночі на 9. IX. ц. р. німецькі відділи вже зовсім залишили Кубанський мостовий причілок. Вони в порядку перейшли на півострів Керч на Кримі після знищення всіх військових уладжень і перевезення всього військового добра.

Завзята боротьба за кубанський мостовий причілок тривала від 1. II. ц. р. За ввесь той час большевики втратили над Кубанню 14026 полонених, понад 355.000 вбитих, 1045 повзів, 291 гармат й 2281 літаків. Бої на Кубанському мостовому причілку виявили зразкову співпрацю всіх родів зброї. Після 7-ох місяців завзятих боїв у незвичайно важких умовинах 13. IX. ц. р. німці почали опорожнювати Кубанський мостовий причілок й закінчили цю акцію 9. X. ц. р.

Поширюйте Тижневик!

В Італії і на Середземнім морі

Боєві дії в Італії розгорталися в трьох напрямах: на північ від Неаполю над рікою Вольтурно, в середині півострову в Апенінських горах у напрямі міста Беневенто й у східній частині півострову на північ від Фоджії. В цьому останньому просторі ворожі частини висіли із заду німецьких військ під Термолі, бажаючи їх відрізати. Через те прийшло до негайних німецьких протинаступів і завзятих боїв, які здебільша далі тривають. Назагал ворог не добився ніякого більшого успіху, хоч багато разів наступав, особливо на північ від Неаполю.

Продовжуючи бої з комуністичними бандами в Істрії, далі очищено значні простори коло міст Гориції та Триесту. Окружені ворожі банди мусіли стати до бою і потерпіли великі втрати у вбитих і полонених.

Таксамо успішна була боєва діяльність німецьких військ у східній частині Середземного моря. Користаючи зі зради марш. Бадоліо англійські частини встигли висісти на острові Кос на північ від острову Родос. Таким способом ворог мабуть готувався до наступу на грецькі острови. 3. X. ц. р. німецькі війська почали свій наступ і після двох днів боїв зайняли острів, на якому захопили в полон 600 англійських і 2500 італійських вояків, що тримали з Бадоліо. Так зліквідовано безпосередню можливість загрози для Греції й Балканського півострову.

Після того, як німецькі війська були залишили Сардинію, вони переїхали на Корсику. Минулого тижня згідно з наказом і без ніякого ворожого натиску вони покинули й Корсику та перейшли на суходіл зі всіми военними засобами й матеріялами так, що ворогові нішо не попало в руки.

Мусоліні рішив перенести осідок свого уряду до одного північно-італійського міста, тому, що там є головна підстава співпраці з німецьким союзником і що Рим може бути загрожений від моря і з повітря. Бадоліо перебуває зі своїм урядом у Барі й робить заходи, щоб алянти його визнали своїм партнером. З тією метою вони вислали до нього окрему комісію. Назагал англійська преса виступає гостро проти Бадоліо та інших членів його уряду.

Великі бої в повітрі

Ворожі літаки намагалися в вдень і вночі атакувати відкриті міста в західніх зайнятих просторах та в західній, північній й південно-західній Німеччині. Вони налетіли на німецькі міста Касель, Франкфурт над Майном, Офенбах, Мангайм, Людвігсгафен, Вормс, Зарлявтерн, Штутгарт, Ганновер і Бремен. Ворожі бомби знищили мешкальні будинки і спричинили жертви у вбитих і ранених між цивільним населенням. Розмірно найбільше потерпіли міста Касель, Франкфурт над Майном, Штутгарт а передусього Гановер. Підчас тих налетів ворог утратив 177 летунських машин. Між ними було багато американських великих 4-моторових бомбовиків.

Німецькі літаки успішно бомбардували військові об'єкти в англійських містах Ремсгейт, Діль, Довер, Фолкстовн, Норвіч й в просторі Лондону. В Лондоні й Норвіч спалахнули великі пожежі.

На морі

Німецькі підводні човни затопили на Середземному морі 7 ворожих транспортових кораблів, загальної містоти 59.000 тон. Знову ж відділи німецького летунства були зіатакували перед побережжям Північної Африки один ворожий транспорт і важко поцілили торпедами і бомбами 16 кораблів, загальної містоти 130.000 тон. Більшість тих кораблів пішла на дно.

Провід англійської военної фльоти мабуть переживає якусь внутрішню кризу. Її головний командант — перший лорд адмірал Деблей Павнд уступив зі свого становища. На його місце прийшов адмірал Канінгем.

На Далекому Сході

Американці пробують наступати на деякі японські морські бази в південно-західній частині Тихого океану. Атаки переводили швидкі кораблі военної фльоти і літаки. Японська фльота і летунство відбили ті удари, спричинивши ворогові поважні втрати. Останніми часами збільшився також ворожий натиск на Новій Гвінеї, де ідуть великі бої. Згідно з пляном і без ніяких перепон японське командування стягнуло свої сили з островів Кулямбунґра й Веля Лявеля.

Незалежно від военних подій Японія продовжує свою політику приятельської співпраці зі східно-азійськими народами. 14. X. ц. р. мають проголосити філіпінські острови самостійною державою. Також острови Борнео і Ява та краї Малайського півострову незабаром дістануть широку самоуправу.

Перед алянтською конференцією у Москві

Ворожий табор живо займається московською конференцією міністрів закордонних справ Англії, Америки і СССР. Показується, що Сталін переміг і поставив на своєму.. Він відкинув усі пропозиції щодо місця конференції й тому англійці та американці мусіли погодитися на Москву. Це вже повторяється втрете, що Сталін небагато уваги звертає на алянтські побажання. В люгому ц р.. він відмовився приїхати на нараду Черчіля і Рузвелта в Касабляці, в серпні в Квібеку, а недавно не згодився, щоб конференція відбувалася в Лондоні. Мабуть з такою самою впертістю він буде також обстоювати свої політичні домагання. Сталін жадає частини Фінляндії, колишніх балтійських держав, щонайменше половини колишньої Польщі, тобто західно-українських і білоруських земель, Бесарабії та політичного нагляду над Румунією, Болгарією, Югославією та Іраном. Тому, що алянти не можуть рішитися на створення „другого фронту" в Західній Европі, якого большевики безперервно жадають, вони мусять годитися на всі домагання Сталіна. Недавно один американський сенатор виразно назвав творення „другого фронту" самогубством, бо воно коштувало б щонайменше мільйон вояків. На те ні англійці ні американці не мають охоти. Отже ліпше віддати в жертву кільканадцять мільйонів чужого їм населення.

Козаки в Сербії

Проти комуністичних банд у Сербії борються по німецькому боці також козацькі полки. Німецький военний кореспондент описує цю участь козацьких добровольців, як подвиг в цій війні. Козаки розуміють, стаючи добровільно до боротьби, хоч віддалені на тисячі кілометрів від своєї країни, що тут також гра йде про того самого комуністичного ворога. Підступні методи боротьби по лісах і прогалинах хорватських, боснацьких і сербських теренів подібні до тих боїв, що їх козаки пізнали в лісах і серед багон на головному боєвою лінією на середущому відтинку східного фронту. Козаки є запеклими ворогами большевизму. Вони візнають, що нема свободи, як довго не знищено совітського режиму. Тому, козаки є також страшними противниками всяких комуністичних банд, без уваги на те, де з тими бандами треба боротися.

ПРЕСА НА БІЛОРУСІ

На білоруських землях, які творять під теперішній час Білоруську Генеральну Округу виходять такі газети: в Мінську „Білоруська газета" — провідний білоруський орган, „Голос села" — тижневик для білоруських селян та „Білоруська Школа" — орган учителів і учнів Білоруської Генеральної Округи. Це останнє шкільне видання і заступає також шкільні підручники. В Барановичах появляється „Барановицька газета".

„ЛІТАКОВА" РОДИНА

* В одній з німецьких фабрик літаків зайнята 5-ти членна родина при виробництві серійми одного типу літака. Батько, випробуваний фаховий робітник, працює в тому заводі вже від кількох десятків років. Його наймолодший син, який вишколюється тепер у відповідних варстатах, продовжуватиме його діло. Там працюють також його дві дочки, що були колись зайняті в крамниці. Щоб бути разом, також і мати рішилася прийняти працю в тій фабриці. Найстарший син є летуном, літаючи літаком, в якого виробництві причасна ціла його родина.

Новий большевицький обман

Українське громадянство завсіди а зокрема українське громадянство на Холмщині й Підляшші живо цікавиться церковними подіями в Совітах, де Церква, духовенство і віруючі були переслідувані, і де большевики за всяку ціну старалися знищити цілковито віру в Бога і релігійні почування народу. Церкву й релігію поставлено по правді поза законом, заборонено всі релігійні видавництва, розв'язано всі духовні школи, замкнено і перемінено на магазини, шпихлірі, склади або кіна храми Божі, або їх цілковито збурено, навіть церкви великої історичної вартости, а десятки тисяч духовенства і сотки єпископів фізично винищено розстрілами, в тюрмах, в концентраційних таборах і на примусових роботах при будові каналів і вирубі лісів на далекій півночі. Усім совітським урядовцям заборонено ходити до церкви й молитися, а школи мали бути розсадником безбожництва. Часто саме підозріння, що хтось є віруючий, вистарчало, щоб попасти в большевицьку тюрму і піти на розстріл або до концентраційного табору. В так званій конституції Сталіна, що сама була великим обманом, проголошено для аґітаційних цілей передовсім за границями Совітів, релігійну свободу, але ця релігійна свобода, як і інші свободи „батька народів" Сталіна була виключно на папері, бо життя говорило зовсім щось іншого, а саме поневолення й переслідування Церкви і віруючих в таких величезних розмірах, яких не було за часів переслідування перших християн.

Православна Церква в царській Росії мала суто російський характер, що основно різниться від духа Православної Церкви в Україні. В Росії здавендавна Православна Церква не знала зовсім засади соборности себто співучасти мирян у веденні церковних справ та виборности духовенства і церковної ієрархії, що були засадами церковної організації в Україні. В Московській Православній Церкві панував всеціло деспотичний напрямок і сама релігія була наскрізь формалістична, прив'язана до зовнішніх форм, а не до суті віри. Зовсім інакше було поняття віри і релігії на українських землях, що не зазнали довговікового монгольського ярма, як це було на Московщині, де мали величезну домішку монгольської крови і в більшості монгольську душу, що не спротивлялася надто царському деспотизмові і нині не спротивляється теж і большевицькому. Оружних повстань проти большевицького панування ніколи не було і большевицька верхівка і московський народ часто доволі добре себе розуміли і себе доповнювали і в повній згоді винищували Україну.

Петро І, найзавзятіший ворог нашого народу, знищив зовсім самоуправу Православної Церкви в Росії, Управу Православної Церкви взяв у свої руки, ставлячи Святіший Синод як верховну управу цієї Церкви. Цей Синод повів в Україні послідовне обмосковлення Православної Церкви, [illegible] від московської вимови церковнослов'янських богослужбових книг і присилки на Україну московських владик і чужого московського духовенства. Скасовано московський патріярхат і замість нього установлено як церковно-поліційну владу Святіший Синод. Такий стан тривав аж до упадку царату в 1917 році. За революції відновлено московський патріярхат, а першим московським патріярхом став митрополит Тихон. Церковні відносини в Україні пішли інакшим шляхом. Тут утворилася Українська Автокефальна Православна Церква, що зірвала з Москвою і перевела в Церкві національний курс. Жорстока большевицька дійсність не дозволяла однак перевести правильної церковної організації, бо — як вище сказано — большевики переслідували дуже усяке церковне і релігійне життя і послідовно винищували духовенство, зокрема в Україні.

Та прийшов час, коли большевики задумали використати для себе теж і Православну Церкву, роблячи знову черговий обман. НКВД дало свою згоду на скликання Собору для вибору патріярха в Москві. Такий Обласний Собор Православної Церкви відбувся недавно в Москві і на ньому за попередньою згодою, а власти во на доручення НКВД вибрано патріярхом митрополита московського Сергія, що вже здавна вислогобувався большевикам і з Православної Церкви хоче зробити большевицьке орудя. Очевидно, згаданий вибір переведено не канонічно і не згідно з постановами церковних канонів, на що й звертають увагу відповідні чинники. Мнима свобода Церкви і релігії в Совітах — бо про дійсну свободу не може бути й мови — і „вибір" московського патріярха це новий большевицький підступ, розрахований передовсім на обдурення Англії і Америки та невтральних держав, що большевикам може у великій мірі вдатися. Що те все обман і підступ вказує на те і цей факт, що безбожницька акція в Совітах не припинилася і її ведуть дальше за підмогою і за гроші большевицького уряду. Ці нові події з церковного життя в Совітах і почини нової організації Православної Церкви під патронатом НКВД відбіваються і на тих частинах українських земель, що їх тепер зайняли большевики. Для своїх московських централістичних цілей використають большевики безсумніву і обновлений московський православний патріярхат і не допустять до організації самостійної Української Православної Церкви. Поможе їм тут багато роздвоєння церковного життя в Україні і його неупорядкування, що большевики напевно використають.

Губернатор Д-р Вендлер прийняв делеґацію
хліборобського населення Люблинської области

Губернатор Люблинської области, д-р Вендлер, прийняв делеґацію хліборобського населення всіх 10 округ области в товаристві окружних аґрономів. Після того, як окремі окружні аґрономи склали губернаторові звідомлення про висліди минулого господарського року, промовляли деякі представники делеґацій. Промовив також один представник українських селян, який сказав:

„Пане Губернаторе! Перед 1939 роком у сільському господарстві цієї области можна було ствердити велику безпляновість. Кожний змагав до того, щоб зібрати лише те, чого він потребує для себе і своєї сім'ї. Наслідком цього землю обробляли неправильно, поголів'я худоби представлялося погано і не відповідало модерним вимогам, навіть у приближенні. Через це поняття росту видатности сільсько-господарських підприємств було невідоме. Аж німецька збройна сила й німецька адміністрація принесли нам зразок європейської господарки. Ми радо приймаємо напрямні німецької влади, бо ми від початку дбали лише про те, щоб наші життєві умови приріняти до европейського зразка. За 4 роки ми побачили вже висліди праці під проводом німецької влади. Обробка землі під фаховим проводом аґрарного сектора принесла нам майже вдвоє стільки, що ми збирали перед 1939 роком. Годівля худоби вступила на правильний шлях після того, як спроваджено худобу високої кляси для розплоду. Таким чином ми добилися поважного піднесення нашого сільського господарства.

Ми, українські селяни, вдячні німецькому проводові за охорону й допомогу, яка уможливила в рямках европейської сім'ї народів боротися за краще майбутнє нашого народу та за остаточну перемогу об'єднаних европейських народів, під проводом Німеччини, за перемогу над всесвітньою плутократією капіталізму й московсько-жидівського комунізму.

Такі ж тверді, як німецькі вояки на фронті, стоїмо й ми в нашій країні й кращими вислідами праці в сільському господарстві, стараємося внести також свою частину для перемоги, бо ми знаємо, що перемога Німеччини — це наша перемога".

Губернатор д-р Вендлер, що з великим заінтересуванням прислухувався цим словам, висловив своє признання за все те, про що йому склали звідомлення не лише представники німецької влади, але й представники сільського населення. Він подякував всім, що серед трудів і праці дбали про жнива, які в цьому році можна вважати особливо гарним даром Божим. Звернувшися до делеґатів селян, губернатор сказав:

„Ви, панове представники сільського населення Люблинської области, висказали, що Ви так само, як і в минулих роках, бажаєте також у майбутньому невтомно працювати. Своєю працею Ви причинитеся до перемоги над руїнницьким большевизмом. Ви, панове, підкреслили, що в такий спосіб Ви бажаєте причинитися до нового ладу Европи та майбутньої безпеки. Я вірю вам, бо досі ви вже виявили, що для цього ви всі прикладаєте своїх зусиль. Всемогучий Бог — ми сподіємося — благословлятиме наш труд і в наступному році так, як поблагословив в цьому році".

На закінчення прийняття, підчас якого відбувалися також музичні виступи, делеґатам населення передано дарунки губернатора в доказ признання за їхню працю у жнивній кампанії 1943.

Враження з подорожі до Холму

IV.

Вхід до церковці зараз з вулиці, тільки мале подвір'ячко треба перейти. На дверях бачу напис олівцем у трьох мовах: українській,польській і німецькій. Напис сповіщав, між іншим, що в цій церкві від год. 8 до 8 і пів рано правиться щоднини Служба Божа по гр.-кат. обряді. Перечитав я цю оповістку, виписану на малім, споловілім кусинку білого колись паперу, перечитав три або чотири рази. Що ж, це одинокий український напис в старій, могутній столиці України... Бідно вона представляється, напр., супроти великих польських оповісток, друкованих червоно-крикливими буквами, що зачинаються від слова: „Поляци" й кінчаться підписом „Ради Стану". На крамницях польські й німецькі написи, кругом польська мова.

На Богослуження був ще час і я пішов до каварні. Говорю до прислуги по-українськи, вона відповідає по-чеськи... Очевидно не чула в цім льокалю занадто часто мови українського народу. Даю більший напивок, щоб переконатися, чи прислуга з „патріотизму" не іґнорує української мови. Ні. Отримую гарні подяки в мовах чеській, російській, польській, — а по-українськи ні словечка. Виходжу. До церкви ще час. Проходжуся по вулиці. Студінь сильна. Нараз — бачу дві тутешні селянки в народній ноші, одна молода й жива, друга старша. Ідуть вулицею вгору — на замкову гору. Резолютно звертаються до мене й — чистою українською мовою питають: „Де тут крайскоманда. Шукаємо, шукаємо, а не можна ні знайти ні допитатися".

Я також не знаю і затримую переходячих жовнірів, щоб довідатися. Ніхто не знає. Мені видалося чомусь, що я повинен і мушу зараз поінформувати їх бодай про напрям, куди йти шукати окружної команди, й я показав їм напрям, зовсім не знаючи, чи добре показую. Та незабаром опісля переконався, що добре показав. Була це моя перша зустріч з українською мовою тутешнього населення. Студінь не позволила мені довше займатися обсервуванням вуличного руху в столиці Данила. І я увійшов до церкви, відчинивши досить тяжкі входові двері. Застав при вівтарі — латинського священика. Чи не прийнятий в гості до нашої церкви?

Кілька хвилин по 8 скінчив він свою латинську Службу Божу. Перед вівтарем став у наших церковних ризах о. Олексин, — так я додумався, бо перший раз його бачив. Почала входити публика: великий селянин у величезнім кожусі з кольосальним ковніром у півві[illegible], кількох жовнірів — ополченців, якийсь український офіцер з австрійської армії (хрестився тричі). Студінь була це гірша ніж на дворі. Пригадалася приповідка: „Нехай буде гірше, аби інше" — і я зостав у церкві до кінця Богослуження.

О. Олексин відправляв тиху Службу Божу на мою думку ідеально добре: тут і там з притиском і виразно виголошував поодинокі речення так, що зараз пізнати, в якій мові відправляється Богослуження. По Богослуженню пішов я до захристії та й познайомився з о. куратом. Се молодий ще, високий священик з офіцерським способом поведення, дуже симпатичний і живий. Ідемо наперед до нього до дому, де він снідає перший раз, а я другий. Оглядаю його українську бібліотечку, призначену для місцевого українського населення, вибираю собі також кілька російських книжечок про Холм і Холмщину, кілька календарів для народу, виданих за російських часів у Холмі і — йдемо на княжу гору до команди, щоб пробувати дістати дозвіл на огляненя кат[illegible]

Погана вдача — погані вчинки

Одним з проявів лихої вдачі людини — це заздрість. Це погана хвороба, яка коїть багато лиха в житті родини і народу. Заздрісна людина усім і усього завидує, не лякаючись деколи навіть крадежі, грабунку, а то й вбивства.

Та не тільки в особистому житті поодиноких людей заздрість спричинює багато нещастя. Багато лиха коїть вона і в збірному суспільному житті народу. Заздрість зустрічаємо деколи і в товариствах та установах, де має вона, безперечно, тільки руйнуючий і шкідливий вплив. От наведемо кілька прикладів її шкідливого діяння.

Буває: зберуться у селі розумні й свідомі господарі й заложать якесь товариство, напр. читальню. До проводу виберуть поважних і статочних громадян, які найбільше заслужилися в праці для села та найбільше доложили старань коло заснування цього товариства.

Деякий час це новозасноване товариство розвивається гарно. Люди громадно вступають в члени; знайдеться хтось, що розуміється на театральному мистецтві і заложить аматорський гурток, інший зорганізує хор, чи оркестру. Гуртки ці розвиваються, працюють, даючи в селі й околиці вистави, чи концерти. Люди мають культурну розривку, а читальня користь, бо з грошевих прибутків з імпрез закуповує книжки, передплачує газети і ін.; словом товариство живе, розвивається і працює на добро села.

Та знайдеться деколи в селі заздрісна людина, „чорний дух" села. Вона й починає кирпнити, часто за намовою ворогів, а часто й зі своєї перечуленої гордости, хворобливого самовивищення та заздрости. Такій людині стає завидно, що напр. голову читальні за його (до речі нелегку) культурно-освітню працю най більше в селі поважають, радяться його та цінять його думку. І така заздрісна людина думає: „Чому ж мене так не поважають?"—„Бо ти не є головою УОТ" — підшіптує йому його заздрість. „Треба, щоб тебе вибрали головою читальні, тоді і з тобою будуть усі так само числитися..."

А, що такого заслуженого теперішнього голову тяжко чесним способом усунути з його становища, тому заздрісна людина починає кертичну роботу: рити! Зачинає цю нікому нічого невинну і чесну людину обмовляти, обчорнювати і видумувати найрізнороднійші безпідставні підозріння, які розходяться по цілому селі.

І одні люди, які твердо переконані в чесність голови — не ймуть тому віри, але може найтися багато й таких, які подумають, що коли вже таке говорять, то мусить бути в тому якась правда...

І так вкоротці на тому тлі розпочинаються сварки, негодування. А на найближчих зборах може трапитися таке, що головою виберуть оцю заздрісну людину, „злого духа" села. Такий новообраний голова умів звичайно тільки гарненько і масненько говорити, але в громадській та суспільній праці не має досвіду, ані знання ні витривалости, ні почуття відповідальности. І тоді праця в товаристві почне ставати: режисер відмовиться співпрацювати з новим головою, тому, що той не розуміється на театральному мистецтві і утруднює йому працю. Отже і гурток вкоротці розлітається. Таке саме може статися і з хоровим гуртком, чи з оркестрою. І перестануть відбуватися в селі вистави й концерти. Товариство не буде мати ніяких приходів, не буде мати за що купувати нових книжок, передплачувати часописів. Члени перестануть приходити до недільної читальні і товариство перестає існувати.

Шкідливі впливи хворобливої заздрости можна помітити в різних ділянках життя. Часом навіть у важких часах, коли треба якнайбільшого з'єднання сил, находяться люди, що вище ставлять свою „амбіцію", ніж добро загальної справи. Але під ударами твердої дійсности мусять і вони пізнати що їх робота шкідлива. І чим скоріше вони це пізнають, тим краще для них і для справи.

Степан Женецький

Сибірська тюрма окремого призначення

На Сибірі, у віддалі 70 кілометрів від тамошнього міста Іркутська, серед пустинної околиці здвигається величезний бльок мурованих будинків, окружений довкола великим муром. Є це мало кому відома „сибірська тюрма окремого призначення" (назвавна) або в скорочені СТОН. Положена далеко в незаселеній околиці ця тюрма є місцем якнайповнішого відокремлення в'язнів від решти світа. Тут пробувають ті особи, яких Сталін не бажав покищо переправити на другий світ або умістити їх в концентраційних таборах. Хто знаходиться у тій величезній тюрмі біля Іркутська — ніхто не знає, бо до цієї тюрми нікого постороннього не допускають. Ходять тільки слухи, що між тамошніми в'язнями є найближчі співробітники Леніна і Сталіна, вчені зі світовим іменням і дехто з таких, що їх офіційно проголошено як розстріляних. Кажуть теж, що між арештантами цеї тюрми є багато українців, що творять між жертвами сталінського терору великий відсоток.

Цю сибірську тюрму окремого призначення стережуть дуже пильно день і ніч найвірніші агенти НКВД. Грубі стіни, а також пустинне положення, серед якого знаходиться тюрма, помагають зберігати не одну тайну кривавого большевицького терору. Рідко у ворота цієї тюрми в'їжджає великий грузовик, Шофер дає кілька умовлених сигналів і машина в'їжджає у відкриті ворота тюрми. Всі вікна тюрми постійно затемнені, а внутрі тюрми панує повна тишина. Чим займаються примусові мешканці цього величезного бльоку — невідомо. Безсумнівне тільки одно, що ніхто з них з тюрми ще досі не вийшов і не вернувся на свободу.

Вечір української пісні в Берліні

Вже від двох тижнів гостює в Берліні капеля українських бандуристів з Києва ім. Т. Шевченка і улаштовує для наших робітників вечорі української пісні. Дня 27, 28, 29. вересня завитала вона перший раз також до лагерів українських робітників із Галичини і Ген. Губ., Адлерсгоф, Сіменсштадт і Газельгорст. В тих вечорах узяла участь велика кількість робітників і робітниць із наших західних земель і як гості були теж східні та італійські робітники. Одушевлено витали вони своїх земляків і в повнім святочнім настрою приймали солідно виконані українські народні пісні. Густо-часто під сильними оплесками кидали зацікавлені слухачі китиці квітів співакам бандуристам.

Капеля українських бандуристів узяла участь 3. жовтня в концерті улаштованім УНО в пам'ять батька нової української літератури Івана Котляревського. Капеля українських бандуристів виповнила більшу частину програми і надала концертові динаміки та імпозантности. Удушевлена публика передавала щораз квіти для співаків капелі та безперервні сальви оплесків змушували капелю повторяти декотрі пісні. „Я була короткий час в Україні" — було чути голоси виходячої публики. — Так, хто був на концерті — був справді душею в Україні — яка породила цю безмертну пісню й тих співаків бандуристів.

Г. Пр.

Контроля доріг ліквідує нелегальну торгівлю

Згідно з урядовим запорядженням, почалась у Генеральній Губернії докладна контроля доріг і комунікаційних установ. Її завдання — не допустити до того, щоб продукти продіставалися до нелегальної торгівлі. Контролі підлягають передусім такі хліборобські продукти: збіжжя і збіжеві продукти, олійне зерно, сушені стручкові, коні, рогата худоба, безроги, вівці, м'ясо і м'ясні вироби, масло й інші їстивні товщі, назарізний дріб, яйця, бджоляний мід і картопля.

Хто перевозить нижче названі продукти, повинен у власному інтересі мати, крім розпізнавчої карти, також відповідний документ перевозу. При відставі на заготівельний пункт керівник транспорту одержує квіт доставки, який він повинен мати при собі і на випадок контролі пред'явити поліційному службовцеві. Від цього останнього керівник транспорту одержує посвідку, що її треба віддати на заготівельному пункті при здачі перевожених плодів.

Для транспорту коней, рогатої худоби, безрог і овець поза межі громади потрібні такі посвідки: на торг, назарізної худоби урядове візвання до здачі, з того назарізної худоби посвідка керівника торгу, або посвідка про заріз. З торгу на вжиткову і годовану худобу посвідка, виставлена місцевою поліційною станицею перед відходом із торгу. Її треба віддати начальникові своєї громади. В усіх інших випадках перепроваджування худоби зі своєї громади треба мати посвідку від громадського уряду про ціль і час перепровадження. Мета цієї контролі забезпечити для всього населення Генеральної Губернії достатню поживу.

МУЗИЧНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

В Німеччині підготовляють до видання велику музичну енциклопедію. Вона обійматиме обширні відомості з усіх ділянок музики, її історії, про музиків, інструменти і т. д. Цей твір про музику складатиметься з 5 до 6 томів, кожний по 1000 сторінок. Почавши від 1944 року появлятиметься по томові в кожному році.

дральної (соборної) церкви, що стоїть на замковій горі.

На королівську гору йдеться головною вулицею Холму, йдеться нею з якимсь почуттям сили й пошани до свого, що приплиє з кожним ступнем і навіть за студінь заставляє забути. А студінь така, що в очах робиться червоно, пурпурово-червоно. Стільки й усієї пурпури лишилося в очах українського інтелігента, що йде тут на високе місце, де стояли тереми великого монарха України, котрий так любив надавати блеску свому родові та своїй державі й городам її.

А студінь не уставала та все більше заливала гарячим приском відслонену частину обличчя, закривала пекучою пурпурою очі, витискуючи з них сльози. Нараз — перестав я відчувати й гарячий приск студені й перестав бачити червінь перед очима: переді мною, коли я вийшов на верх гори широкими сходами, простяглося рівне, як стіл, колишнє замкове подвір'я, тихе та спокійне, як опущений рай. На нім добре утримані дороги між рядами дерев, що стоять на снігом покритих травниках. Травою і деревами поросли місця, де пишалися високі тереми короля Данила.

Я відвернувся і — побачив те, що відси мусів бачити король Данило в хвилю, котру описує літопис, а в котрій він рішився тут оснувати столицю України: великий, рівний простір, як око сягає, сніжні поля і темні ліси, а геть за ними на сході бачили очі душі плинучу ленту Буга й багато, багато — імен. Історичних імен, імен городів і кріпостей, імен старих червенських городів і великої системи їх кріпостей, що вже давно перед Данилом день і ніч стояла безнастанна сторожа. І я зрозумів на шпилі королівської гори причини перенесення тут столиці України: тут кругом була українська земля від непам'ятних часів тверда, як мозолиста рука, тверда від кріпостей, з котрих кожна мала свою традицію і свою стратегічну техніку заслуженої слави. А тої твердости так було треба. Бо від сходу сонця тягнули чорними шляхами серед вічних пожеж і знищення незлічені товпи татарської дичі в оберненних вовною на верх кожах, в небаченій силі, тягнули лавами, як сарана — страшна й пажерлива, кровожадна й руїнуюча. Вже лежав у руїнах мерехтячий золотом копул Київ, мати українських городів, вже проломані були Золоті Ворота Ярослава та грубезні мури Десятинної церкви-цитаделі та спалені хороми, де колись родився і виростав Святослав Завойовник, пострах степових і пустинних орд, батько Володимира. Кругом Києва виростала пустиня й займала щораз більше простору, захоплювала в свої обійми городи, села. Але на тих просторах, перекладаних лісами й ріками, болотами й мочарами без дна, таки ослаблювалася сила татарських хвиль: там, по непрохідних багнах і лісних глушах, у ярах і деборах відбувалася запала боротьба українського народу з наїздниками й, заки їх филя дохопила сюди, за благодатну ленту Буга, кругом котрої стояли старі кріпості й городи України, сила тої филі розсипалася, тратила на розгоні.

Сюди за Буг, доходила ця гадина тільки в часі найбільшого напруження своїх звоїв, але все подвійно ослаблена: упливом крови по дорозі й пажертям, — шпів сонною, менше завзятою й опанована страхом за ту добич. Тут і тільки тут можна було остоятися проти того страшного кольоса з пустинь глибокої Азії, що дихав огнем і димом та лишав за собою згарища й трупи.

(Далі буде)

На якій основі можна було провести підвишку харчів?

(*) У зв'язку з підвищенням харчових пайків для загалу працюючого населення Генеральної Губернії, Президент Навман, (керівник Головного Відділу Прохарчування і Сільського Господарства в Уряді Генеральної Губернії), подав недавно для преси цікаві подробиці, зв'язані з організацією харчової системи Ген. Губернії.

СТАТИСТИЧНІ ДАНІ

Підставою нового поділу пайків у загальному була статистика, яку здобуто на основі перепису населення Ген. Губернії 1. березня цього року. В переписі населення поділено на сільсько-господарських продуцентів, частинних продуцентів і споживачів. На основі цього перепису ствердлено, що біля 6.100.000 людей у Ген. Губ. це споживачі, яким треба приділити харчеві пайки. 1. вересня цього року підвищено пайки частині населення. Від 1. жовтня цього року біля 4.000.000 людей одержують додаткові пайки.

ПРОДУКЦІЯ І РОЗПОДІЛ ХАРЧІВ

У 1939 році взагалі не було апарату, який охоплював би в Ген. Губ. харчову продукцію і її розподіл. Поза українськими кооперативами 80 до 90 відс. апарату було в руках жидів. Треба було негайно розпочати працю над створенням системи охоплювання харчів. Передусім систематично піддержувати кооперацію.

Розбудова й розвиток такої організації потребували часу. Продукція харчових засобів почала щораз краще розвиватися, але цей процес все ще не завершений. Перевести харчову систему можливо взагалі лише тоді, коли існує 1) зорганізована продукція і 2) технічний апарат для охоплення продукції. Харчі — це не лише самий хліб: до цього доходить ще м'ясо, товщі, картопля. Для зберігання харчових засобів потрібні не лише збіжеві склади, але й великі холодільні. Треба ж узагалі велетенських зусиль, щоб зорганізовано видавати міліонам населення найконечніші пайки.

В кінці травня 1943 року Генеральний Губернатор дав виразне доручення підготовити підвищення харчевих приділів від 1. вересня. Від цього часу почалися приготування, хоч невідомо ще було, які будуть жнива. Приготування йшли під кутом сподівань, що жнива будуть добрі. Ця надія справді не завела. Дотеперішня здача контингентів виявила також назагал зрозуміння й добру волю хліборобського населення. Діяльність бандитів викликала в деяких околицях трудноші. Бандити накоїли шкоди в молочарнях, які треба негайно відбудувати. Наприклад, при знищенні одної лише молочарні на 6 до 8 тижнів відпадає продукція масла, що у великій мірі впливає на забезпечення маслом загалу населення. Населення Генеральної Губернії мусить бути свідоме того, що коли бандити підпалюють шпихлір зі збіжжям, або нищать інші спорудп харчової продукції, то вони спалюють і нищать хліб населення. Очевидно, що цю свідомість треба щораз більше поглиблювати.

ЗРІСТ ХЛІБОРОБСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Хліборобське населення Ген. Губ. виявляє також зрозуміння для послідовних і систематичних заходів влади, підвищити хліборобську продукцію. Ця продукція, що дає в Ген. Губ. 11 до 12 сотень кілограмів збіжжя з гектара поля, безумовно, ще зростає та має можливості наблизитися до стану, що його осягнула Німеччина, де пересічна продукція з гектара дає 22 до 24 сотні кілограмів. Щораз густіша мережа фахових агрономів дбає про підвищення сільсько-господарської продукції. Президент Навман звернув окрему увагу на українське село Підберізці коло Львова, як на один із зразків, де значно поправлала сільсько-господарська продукція.

Коли хлібороб більше продукує, то може більше віддати на контингент і тоді можна збільшити харчові пайки. Тепер існує оправдана надія, що вдасться вдержати нову систему харчових пайків аж до часу, коли можна буде нав'язати до жнив 1944 р. Харчові пайки, що їх заведено з днем 1. вересня цього року, не кажучи вже навіть про їх поправлення від 1. жовтня цього року, ставлять населення Ген. Губ. у першому ряді, коли порівняти їх із цілим рядом інших країв. Коли в загальному приділ товщу обмежений, то треба мати на увазі, що яких 70 відс. споживачів у Ген. Губ. одержують товщі, бо вони належать до упривелійованої групи, що — відповідно до свого роду праці — можуть дістати додаткову харчеву картку I або II, або належать до групи, що має право на додаткове забезпечення харчами. Коли увінчаються успіхом усі ті заходи, що їх проводить Головний Відділ Прохарчування і Сільського Господарства в Уряді Генеральної Губернії, в ділянці продукції товщів, на території Ген. Губ., можна рахуватися з дальшою поправою.

†

Проф. Д-р Маріян Паньчишин

визначний лікар і громадянський діяч, дійсний член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, ректор Українського Університету, ур. в 1882 р., помер ненадійно на удар серця в неділю ранком 10. X. 1943 р. у Львові. — В. И. П.!

Господарське застосування торфу

Господарське застосування торфу сьогодні дуже велике. Завдяки науковим дослідам його вживають у хемічному промислі: передистильований торф дає смолу, кокс, амоніяк, деревний оцет, і ін. Все ж таки головне призначення торфу, це опалювання: торф незвичайно багатий у кальорії тепла. З 1 кг. найкращого торфу одержуємо пересічно 6.000 одиниць тепла, отже не багато менше від вугілля, яке дає 7.500 кальорій (одиниць тепла).

Тепер, коли пора подумати про опал на зиму, не забудьмо про торф. Його вживає передусім населення тих околиць, де є поклади торфу. Покінчивши роботу в полі, населення копає й сушить торф. Цьогорічна погідна осінь сприяє цьому заняттю. Після викопання торфу повстають нераз великі стави, що виповнюються водою. Практичні господарі використовують їх для годівлі риб: Мілкий торф, крім опалу можемо добре зужити в стайні, як підстілку, що втягає в себе воду і неприємний запах.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 11)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Переходячи зчерги від ріллі (орних ґрунтів) до травника, себто **лугів і пасовиськ**, що разом займають багато, бо аж 18,6% всієї ужиткової площіні, мусимо ствердити, що обчислення продукції лугів чи продукційної вартости пасовиськ дуже важке тому, бо сюди зараховувано луги, які часто рік в рік заливає вода, та пасовиська, що в більшості є дійсними неужитками. Навести тут можна хочби примір торфових пасовиськ, на яких вправді пасеться худоба, але які поперетинані глибокими виколами неправильно копаного торфу, що впродовж року повні води. Тому частину цього травника треба зразу відвести до невжитків. Тож числа подані нижче, які на основі збору з одиниці площіні цілої люблинської области мали б нам представити продукцію лугів треба уважати тільки за орієнтаційні, які в дійсности на нашу думку треба оцінювати багато нижче.

Продукція лугів, уважаючи їх за полеві і двопокісні, що дають коло 15 сотн. з гектара ось яка:

Округа	Луги Площінь га	Збір сіна сотн.
Біла	36.757	551.355
Білгорай	16.393	245.885
Грубешів	26.632	399.480
Замістя	24.817	372.265
Холм	53.406	801.090
Разом	158.005	2,370.075

Одначе у кращих повітах є також і низинні та меліоровані луги. Низинні луги рахують у першому покосі на 13 сотнарів з гектара, у другому на 10 сотнарів з га, а цілий збір на 20 сотн. з га. Меліоровані луги дають у першому й другому покосі по 1—2 сотн. більший збір, чим низинні. Полеві луги, що їх збір взяли ми за підставу нашого обчислення, як 15 сотн. з га, дають у першому покосі коло 10,5 сотн. з га, у другому коло 9,5 сотн. з гектара.

Щодо якости самого сіна, то треба взяти на увагу, що велика частина лугів сильно заквашена, рістня на них бідна в солодкі трави і метелькоцвітні рослини, а зате багата на квасні трави. Це обнижує вартість кількісного збору сіна, а частину його робить для кормлення худоби майже неприданим. З цим треба рахуватися при обчислюванню кормової бази на основі кількісного збору сіна.

Про вартість пасовиськ ми вже згадували, вона дуже мала, бо кожне трохи краще пасовисько уживають на кошення. Відповідного догляду за пасовиськами майже нема, нема поділу їх на частки чергового випасу, усі роди тварин і домашня птиця пасуться разом; нема теж пляново' управи і підсіву пасовиськ. До того більша частина пасовиськ — це спільні, громадські вжитки, що за них ніхто не дбає. Та все ж під пасовиськами є аж 84.403 га або 6,4% усієї ужиткової площіні. З цих пасовиськ кругло 40% припадає на холмську округу, а 14% на білгорайську округу, тож ці дві округи передують у цій справі цілому краєві.

Без потрібних меліорацій та належної управи пасовиськ, ця велика площінь травника у поважній частині марнується і не приносить належної господарської користи.

Сади і городи, що займають тільки 1,6% ужиткової площіні, найбільше поширені в Грубешівщині з Белзчиною, а відтак у Замійщині з Томашівщиною, що поправу господарську культуру треба звести також до ґрунтів добрих і відповідних під садівництво й городництво.

Садів тут багато невеликих, присадибних, що дають невелику частину продукції на ринок, одначе заложено також поважну кількість торговельних, більших садів, також і в селянських господарствах.

Сади Холмщини й Підляшшя займають коло 14.200 гектарів площіні, а городи коло 7.000 га.

Продукцію овочів у садах Холмщини й Підляшшя можна рахувати тепер на яких 10.000—15.000 тон річно в залежності від врожаю. Гарні сади перемерзли у зимі 1928—1929 рік, а відновлені знову впали у великій частині жертвою морозів у зимі 1939—1940 рр.

Роди дерев розділені у садах приблизно так: яблуні 54,2%, груші 15%, сливи 20,2%, вишні 4,1%, черешні 3,4%, морелі 0,3%, бросквині 0,3%, морви 0,5%, горіхи (волоські) 2,0%.

Сади, що саджені давніше, густі, бо на 1 га саду припадає аж 194 дерев, себто майже в двоє забагато. Це, очевидно, причиняється не до збільшення, а навпаки, до зменшення продукції.

Серед яблунь, що є головним родом садовини, є літніх коло 16%, осінніх коло 21%, зимових 46% та незнаного часу дозрівання 17%. Із груш є коло 37% літніх, 41% осінніх, 2% зимових та 20% незнаного часу дозрівання. Із слив є коло 77% угорських, інші це краєві відміни. З цього видно, що у яблунях переважає, а в останніх роках ще й збільшується число зимових та осінніх, отже торговельних сортів, у грушах, що в більшості не є торговельним товаром, переважають літні та вчасно-осінні сорти.

Розсадники (шкілки) овочевих деревець були на близько 50 га ведені під провіркою фахових установ, та поза цим було чимало розсадників, що хоч не були признані за відповідно ведені, — доставляли деревця до селянських садків.

(Далі буде)

Посмертні згадки

† ДМИТРО СКУБІЙ

У вівторок, 5. жовтня 1943 р. о год. 7 рано згинув від ворожих куль на шляху біля Холма Дмитро Скубій, керманич реферату Суспільної Опіки при Українському Допомоговому Комітеті в Холмі. Вертався він тоді ровером з Чулчиць Великих біля Холма, де мешкає його дружина, місцева учителька.

Покійний, Дмитро Скубій, уродив ся 6. листопада 1901 р. в Чулчицях Великих, волость Став, холмського повіту в селянській родині. По скінченні народньої школи в Чулчицях Великих поступив він до духовної школи (духовное училище) в Холмі, яку і закінчив і вже в часі евакуації українського населення з Холмщини літом 1915 р. вступив до духовної семінарії в Харкові, де вчився до 1918 р., але не успів вже закінчити з причини вибуху революції і закриття духовної семінарії. Опинившись поза мурами своєї школи, працював як урядовець один рік в городській управі в Харкові і з початком 1920 р. повернув до свого рідного села на Холмщині, де став працювати на батьківському господарстві. В 1922 р. покликано Покійного до служби у польському війську, яку відбув при 2 полку саперів у Пулавах і в часі цієї служби закінчив інтендантський курс. По відбутті військової служби вернувся до Чулчиць Великих, де господарив на батьківській ріллі аж до упадку Польщі, займаючись живо і нашими громадськими справами, на скільки це було можливе на Холмщині у тодішній польській дійсності.

Ширшу громадську діяльність розвинув Покійний за німецької влади, беручи чинну участь в організації українського шкільництва на Холмщині з кінцем 1939 р. і з початком 1940 р. Тоді і зорганізував він кооператив „Дніпро" в Чулчицях Великих і став книговодцем в її управі. В 1940 р. закінчив адміністраційний курс в Люблині і невдовзі, опісля назначено його війтом волости Кривоверба на Володавщині. Опісля покликано його до служби при повітовому старостві в Холмі, на якій пробув до серпня 1942 р. і як адміністраційний урядовець виказав великий хист. Звільнившись від адміністраційної служби, поступив з початком цього року на працю при УДК в Холмі, де зайняв відповідальне становище керманича реферату суспільної опіки. Був пильний і солідний і виконував зразково свої обов'язки референта. Піклувався щиро дитячими садками на Холмщині і положив чималі заслуги при їх поширенні, організації і веденні, інтересуючись живо і іншими національними справами. Ще недавно — 15 і 16 вересня ц. р. брав участь разом з д-ром Ст. Баралом і головою УДК в Холмі кап. лейт. Шрамченком у з'їзді відпоручників усіх УОК і УДК у Львові і мав пляни на ще ширшу діяльність свого реферату, які насильно перечеркнула ворожа рука.

Величаві похорони з численними вінцями відбулися в Холмі в четвер 7. жовтня ц. р. при численній участі духовенства і місцевого українського громадянства. О годині 2. по полудні внесено домовину до катедральної церкви на Даниловій Горі в Холмі, де о. протопресвітер Іван Левчук в асисті катедральних священиків і діяконів відправив панахиду і по її закінченні виголосив в церкві проповідь, у якій іменем Церкви попрощав востаннє Покійного. Церква була переповнена, бо явилися і взяли участь в похоронах місцевий дитячий садок, учні і учениці усіх місцевих українських шкіл числом над 1000 під проводом своїх директорів і учителів — народня школа, господинська, хліборобська, реміснича, технічна школа, гімназія і народня школа з Чулчиць Великих, що опісля йшли теж у зорганізованому похоронному поході з численними вінцями на переді від рідні, українських установ і приятелів Покійного на місцевий цвинтар. Там, після відправи похоронного обряду над могилою, відповідними промовами попрощали Покійного о. протоєрей Гавриїл Коробчук, інж. Антін Романенко і заступник голови УДК д-р Іван Драбатий. В церкві, в похоронному поході і на цвинтарі співав катедральний хор під проводом м-ра Петра Доманчука. Покійний полишив дружину, учительку в Чулчицях Великих, семилітню дочку і п'ятилітнього сина; тепер вони остали сиротами, якими Покійний так щиро і сердечно піклувався за свого життя.

В. И. П.

† ІВАН СОСЕНКО

В ночі з 2. на 3. вересня 1943 р. згинув від ворожих куль Іван Сосенко, директор Повітового Союзу Українських Кооператив у Томашові на Холмщині. Покійний уродився у Львові в 1911 р. як син скарбового урядовця. По зложенні гімназійної матури закінчив Покійний академію ветеринарії і як абсольвент ветеринарії перейшов до громадської праці. Коли восені 1939 р. большевики зайняли Галичину аж по Сян, Покійний виїхав з Галичини на Холмщину й тут від самого початку — себто вже від осені 1939 р. брав активну участь разом з бувшим послом д-ом Романом Перфецьким, теперішнім нотарем в Стрию в Галичині, в організації Повітового Союзу Українських Кооператив у Томашові. Працював у ньому зразу як начальник збіжевого маґазину, а пізніше як директор цього Союзу. Поза працею у Союзі брав діяльну участь у культурному відродженні Холмщини, як заступник делеґата томашовецької Делеґатури Українського Допомогового Комітету в Замісті, а опісля як заступник делеґата томашівської Делеґатури УДК в Замісті, як організатор УОТ-ів і т. д. Була це людина наскрізь ідейна, чистого характеру й муравлиної праці, щирий друг і приятель усіх, з ким йому довелося працювати на народній ниві. Осиротив дружину і однорічну дитину.

В. И. П!

† СЕРГІЙ БРЕЧКО

Цієї самої ночі, що Іван Сосенко, себто з 2. на 3. вересня ц. р., погиб теж від ворожих куль у Томашові на Холмщині Сергій Бречко, двадцятьшістьлітній уродженець Холмщини, бухгальтер Повітового Союзу Українських Кооператив у Томашові, ідейний, тихий і скромний кооперативний працівник. Раніш працював як секретар волости Майдан.

В. И. П!

† СТЕПАН КОНОПА

Дня 17. серпня 1943 р. згинув від ворожих куль в силі віку Степан Конопа, службовик Повітового Союзу Українських Кооператив у Томашові на Холмщині, осиротивши дружину і дрібні діти. Зроду холмщак, від 1941 р. завідував млином томашівського Союзу, а від 1942 р. працював у складниці цього Союзу в Лащеві як зразковий громадянин — кооператор.

В. И. П!

ТІЛОВИХОВАННЯ І СПОРТ

ЗМАГАННЯ В КОПАНОГО М'ЯЧА ЗА ЧАШУ ПРОВІДНИКА НА ХОЛМЩИНІ

12. 9. 1943 УСК „Червень" Грубешів—УСК „Буг" Сокаль 3:0 в. о. Сокальці вже другий раз віддають точки без гри.

19. 9. 1943 УСК „Буг" Холм—УСК „Богун" Володава 3:1 (1:0). „Буг" виставив цим разом ліпший склад як проти „Лемка" і в висліді виграв, здобуваючи зі стрілів Сімкова, Петра Кощука й Середи троє воріт. Одинокі ворота для „Богуна" це самовбивчі ворота холмської оборони. Дуже гарні ворота стрілив цим разом Петро Кощук. Хоч „Богун", як дружина робить з дня на день поступи, „Буг" все ж таки грає краще й хоче й на далі затримати за собою марку мистця холмської області. Суддя п. Борис Заяць.

26. 9. 1943. УСК „Буг" Холм—УСК „Червень" Грубешів 3:1 (2:0). Переможці перших двох стріч стрінулися в неділю в Грубешові до рішаючих змагань за вхід до дальших розгрибок за чашу Провідника. Цим разом ходило про визначення партнера для УСК „Пробій" Бібрка із львівської області. Із ходу гри видно було, що обидва клюби приписували належну вагу цим змаганням і змагалися з посвятою за побіду. „Червень" вкінці вступив на добрий шлях, відмолодив свій склад, що заповідає відновити цю марку, що її „Червень" був здобув собі на самому початку свого існування. „Буг" виступив з чотирьома запасними, без Кощуків, Сімкова й Середи, із Флюнтом Василем в проводі нападу. Свою побіду завдячує у першій мірі дуже вмілим потягненням чільника Флюнта, що стрілив перші ворота й провадив бездоганно напад. Йому добре асистував Кулик на лівому крилі, із подачі якого Немирівський у 87 хв. стрілив найкращі ворота дня. Буштедт на обороні грає на клясу вище від всіх змагунів на грищі. У „Червені" всі молоді змагуни дали з себе те, що могли. Найкращі у „Червені" Клодницький і Куземський. Клодницький міг би більше ефектовно заграти, якщо б його було поставлено на властивому його пості. М-р Ковальський у воротах показує ще свою стару черновецьку школу. Ворота до „Бугу" у підворітньому замішанні всунув Куземський у 88 хвилині гри.

Фізична й технічна перевага ввесь час за „Бугом". Суддя м-р П. Григорович.

Цією побідою „Буг" закваліфікувався до дальшої рунди і мав розіграти в неділю, 3. жовтня 1943 з „Пробоєм" із Бібрки в Холмі вирішні змагання за вхід до дальших рунд, де вже виступлять першуни краю. На жаль, змагання „Буга" з „Пробоєм" не відбулися, бо з причини комунікаційних трудноців бобрецька дружина до Холма 3. жовтня не приїхала.

КОНКУРС

на стипендії при Українському Допомоговому Комітеті в Білій на Підляшші

Для вшанування пам'яти Підляшшян, що згинули від ворожих нападів в 1942/43 роках на Підляшші Український Допомоговий Комітет в Білій на Підляшші постановив створити

„Стипендійний Фонд Імени сенатора Івана Пастернака".

Фонд, названий іменем сенатора Пастернака, як найстаршого з підляшшян, що згинули в цих роках від ворожих куль, створений для вшанування усіх підляшшян, що впали за Українське Підляшшя. Фондом завідує УДК в Білій на Підляшші. Фонд засилюється жертвами інституцій, поодиноких осіб, дотаціями УДК та інших установ. Як першу жертву на цей фонд призначується даток у висоті 1300 зол., зложений вдовою п. Анною Пастернак.

Метою створення стипендійного фонду є дати змогу незаможній а пильній молоді Підляшшя студіювати у фахових, середніх і високих школах.

Одна стипендія виносить 300 зол. місячно.

Зі стипендій можуть користати українці, учні фахових середніх і високих шкіл, уроженці біло-підляського, радинського і седлецького повітів, або постійні мешканці цих повітів, що їх батьки тут уроджені.

Прохання з життєписом, свідоцтвом заможности, свідоцтвом поступу у науці зі школи належить складати до Українського Допомогового Комітету в Білій на Підляшші, вул. Тереспольська, ч. 17. Реченець складання прохань в цьому році визначується до дня 15. листопада.

Біла, 1. жовтня 1943.

Український Допомоговий Комітет в Білій на Підляшші.

Підмоги для родин українських робітників. Як відомо Уряд Ген. Губ. зобов'язав УЦК перевести акцію грошевої допомоги для родин українських робітників, що працюють у Німеччині. УЦК вже кілька тижнів з успіхом проводить цю працю, виготовлюючи списки родин, що їм належиться така допомога. Ці списки передано компетентним урядам для перевірення.

Від 18. до 24. жовтня затемнення обов'язує від год. 5.30 веч. до 5.50 рано.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ: За 1 мм. на 1 шпальту за ред. текстом 1.50 зол., в тексті 100 відс. дорожче. — Максимальний вимір оголошення: 180 мм. на 1 шп., або 90 мм. на 2 шп., або 60 мм. на 3 шп., або 45 мм. на 4 шп. **ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ:** 50 грошів за слово, за перше слово грубшим друком — 1 зол.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher 102-79.